

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

זמני השבת

ירושלים

כניסה 18:38 יציאה 19:29 ר"ת 20:14

גיליון 204

ויקרא - תשפ"ג

מעלת הקרבנות

בסימנא טבא אנו פותחים את חומש ויקרא, חומש זה נקרא גם בשם תורת כהנים, שבו מפורט עבודת הכהנים והקרבנות.

אומר המדרש רבה (שיר השירים, ז, ג): "בְּסִגְיָ עֲרַמְת חַסִים, זֶה תֹרַת כְּהֻנִים. מִה פָּרַס זֶה הַלֵּב מִכָּאן וְהַפְּרָעִים מִכָּאן וְהוּא בְּאֶמְצַע, כִּד תֹרַת כְּהֻנִים, שְׁנֵי סְפָרִים מִכָּאן (בראשית ושמות) וְשְׁנֵי סְפָרִים מִכָּאן (במדבר ודברים) וְהוּא בְּאֶמְצַע". מדגיש המדרש שזהו הספר האמצעי בכדי שנבין כמה חשובה עבודת הקרבנות לפני הקב"ה.

בברית בין הבתרים, הקב"ה נשבע לאברהם שייתן לזרעו את הארץ, אברהם שואל: "במה אדע כי אירשנה"? באמת אין שואל אברהם לאות שיידע שאכן יזכה זרעו לרשת את הארץ, אלא שאל באיזו זכות יתקיים בידם. אמר לו הקב"ה: "וְיֵאמָר אֵלָיו קְחָה לִי עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשׁ וְתָר וְגֹזֵל", ביקש הקב"ה שייקח אברהם את כל סוגי בעלי החיים שעתידיים להיות קרבים על המזבח (למעט קרבן מנחה) ורמז בזה הקב"ה, שבזכות עבודת הקרבנות עתידיים ישראל לרשת את הארץ. אנחנו, שאין לנו היום בית מקדש וקרבנות, "ונשלמה פרים שפתינו", מזכירים אנו את הקרבנות בתפילה.

אומר הזוהר הקדוש: יעקב לפני לקיחת הברכות היה מעורר מלמטה בתפילות ובקשות ואמר "מי איפה הצד ציד" וכמה תפילות ובקשות ואוכל מכל. שהתפילות שלנו נחשבות כאוכל של הקב"ה וזו מעלת הקרבנות בתפילה. שחרית כנגד תמיד של שחר, מנחה כנגד תמיד של בין הערביים וערבית כנגד האברים וחלבית שהיתה מצוותן עד שיעלה עמוד השחר.

הגמרא במסכת מנחות (צז). אומרת: בזמן ביהמ"ק, מזבח מכפר ועכשיו שולחנו של אדם מכפר.

נמצא אם כן, כי הקרבנות הם באמצע התורה כנגד הלב ובתפילתנו אנו אומרים קרבנות שלש פעמים ביום. פעמיים בתפילת שחרית ופעם בתפילת מנחה. אם אנו אומרים שזו העבודה המהותית עלינו להבין מה המיוחד בעבודת הקרבנות.

אומר הרמב"ן (ויקרא, א, ט): "כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלהיו, בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו, וקרבן התמיד בעבור שלא ינצלו הרבים מחטוא תמיד. ואלה דברים מתקבלים מושכים את הלב כדברי אגדה". אומר הרמב"ן שבמקום שאדם יענש על חטא שעבר, דם ונפש הקרבן, הם כעין דמו ונפשו של החוטא ומתכפר לו ונבין היטב את דבריו.

בהקדמה למשניות (משנה יז) אומר הרמב"ם: "והחכמה היא אשר תוסיף על כוחו הפנימית ותעתיק אותו ממעלת בוז למעלת כבוד שהרי היה האדם בכוח וחזר אדם בפועל והאדם קודם שישכיל וידע הוא נחשב כבהמה לא נבדל משאר מין החיות אלא בהגיון שהוא חי בעל הגיון רוצה לומר בהגיון שהוא מצייר לנפשו המושכלות. והנכבד שבמושכלות לצייר לנפשו אחדות הקב"ה וכל הנלווה לעניין ההוא מהאלקים ששאר החכמות אינם אלא להרגיל בהם עד שיגיע לדעת האלקי (שיגלה את הבורא בבריאה בתוך ההסתר). אבל עם ציור המושכלות יתחייב להרחיק רוב התענוגים הגופניים כי תחילת השכל יצייר שחרב הנפש בתקון הגוף ותיקון הנפש בחרב הגוף. שהאדם כשיהיה רודף תאוות ומגביר המורגשות על המושכלות ומעביר שכלו לתאוותיו עד יחזור כבהמה אשר לא תצייר לנפשה אלא האכילה והשתיה והתשיש. אז לא יתודע הכוח האלקי וישוב אז כאלו הוא בריה גזורה שוחה בתוך ים החיולי ופירש ים החיולי-תהו". החיולי- זה חומר ללא צורה, כך היה העולם קודם הבריאה, ותהו בוהו.

אדם שאין לו שכל, הוא אינו מצליח להתחבר לעולם ומגלה לנו הרמב"ן, שעלינו למצא קשר וחיבור לקב"ה. במעמד הר סיני קיבלו ישראל את התורה והדבר נעשה כעין קידושין. מה שכפה עליהם ההר כגיגית, זו החופה. התורה שנתנה לישראל, זו הכתובה ומשה רבנו, הוא המקדש. ולמה רבותינו תופסים את הקשר שבין הבורא לעם ישראל כמשל של איש ואישה? כיוון שע"י חיבור בין איש לאישה יש אהבה, כך הקב"ה אוהב את ישראל ורוצה שנתחבר אליו.

ידוע שכאשר רוצה האדם להעניק דבר מה לאחר, יש בדבר שתי בחינות- דורן ומתנה. מה ההבדל? מתנה היא דבר שטחי. לדוגמא, אדם סייע לחברו והחבר מעניק לו מתנה דבר מה כאות הערכה ותודה. דורון הוא דבר עם עומק שבא לסמל משהו. כגון אדם שקנה טבעת נישואים לאשתו, וודאי שגם לאחר שנים אם ירצה למכור טבעת זו ועל אף שיכול למכרה במחיר גבוהה ממחיר הקניה, האישה לעולם לא תסכים לכך. כי מתנה זו מסמלת דבר גדול בעינה, יום הנישואין. לטבעת יש בעינה ערך רגשי ועמוק ובעבורה אין לה ערך כספי.

כך מצאנו שהלך אליעזר עבד אברהם לחפש אישה ליצחק, הוא פוגש ברבקה ונותן לה "נָזֶם זָהָב בְּקַע מְשֻׁקָּלוּ וְשְׁנֵי צְמִידִים עַל צְדִיקָה עֲשֶׂרָה זָהָב מְשֻׁקָּלִים". מדוע התורה מספרת לנו את עניין המתנות שנתן אליעזר לרבקה? שרמז לה בזה על עם שצריך להתקיים ולקבל את התורה ועתידיים לתת בקע לגולגולת לקרבנות. שני צמידים הם כנגד שני לוחות הברית, עשרה זהב, כנגד עשרת הדברות שבלוחות ובקע בגימטרייה 172, מספר האותיות שבעשרת הדברות.

נמצא שיש מתנה המרמזת על דבר פשוט ודורון שמרמז על דבר עמוק בין הנותן למקבל. הקב"ה נתן מצוות לאומות העולם (שבע מצוות בני נוח) וגם לנו. למצוות שנתן הקב"ה לאומות אין עומק והם מצוות מובנות, כמו לא תרצח, לא תגנוב וכו'. אבל המצוות שנתן לנו הבורא יתברך, יש עומק וחיבור. כגון תקיעת שופר בראש השנה. כאשר אנו תוקעים בשופר עובר הקב"ה מכסא דין לכסא רחמים, איך עושה זאת השופר? להבדיל, נדמיין שיש איזה גיבור שכולם יראים מפניו, הוא יושב על כסא ואין מי שמוכן להתקרב או להזיז אותו מכסאו. לפתע עובר הבן הקטן שלו בן שנתיים עם האופניים ומתהפך ומה קורה? מייד קם אותו גיבור מכסאו. כך כאשר אנו תוקעים בשופר, שומע הקב"ה אותנו בצרה ומייד מגיע ואילו לשאר האומות אין מצוות מעיין אלו.

אנו עומדים לפני חג הפסח ויש לנו מצוות אכילת מצה. אומר **הזהר הקדוש**: מצה נקראת בשם לחם הרפואה, מי שיאכל מצה לא יראה חולי באותה שנה. מה יש במצה זה לחם עוני? אף על פי כן, מביא רפואה.

כאשר יצאו ישראל ממצרים אפו ישראל עוגות מצות, ישראל משליכים עצמם על הקב"ה ויודעים שבעוד מספר ימים תיגמר להם הצידה שעשו לדרך ועל כך אומר הקב"ה: "זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". כאשר אנו יושבים ואוכלים את המצות, הקב"ה מתרגש ומתפעל מהאמונה והביטחון שלנו ומוריד שפע של רפואה לעולם.

עם ישראל יש לו חיבור מיוחד לקב"ה, החיבור הזה מתקיים ע"י המצוות המיוחדות שקיבלנו מהבורא יתברך. עם זאת, עלינו לדעת שזה כנגד זה עשה השם ויש לכל דבר חיובי גם צד שלילי. אדם שיש לו קשר חזק לבורא והוא בולע את המילים בברכה, הדבר עלול להיתפס כזלזול. להבדיל, אם אדם ירק על חברו, הדבר פוגע הרבה יותר מאשר היה מכה אותו על אף שביקרה אין כל פגיעה פיזית. כך חלילה כאשר אדם לא מברך כראוי, יש בדבר זלזול. הקב"ה נתן לנו מצוות עם עומק אין סופי ולא כשאר האומות, מי שלא מצליח להבינם ולקיימם, שוחה בים היולי ואין לו חיבור לבורא ברוך הוא.

בספר ניצוצות באפילה מובא מעשה על משפחה שהתגוררה ברוסיה ועל אף שמצבה הכלכלי לא היה טוב, היו דואגים הם להכניס אורחים ועניים שאין להם דבר תמיד היו מגיעים לאכול אצלם בשבת. למשפחה היתה בת יחידה שהיתה הולכת נוברת באשפה ואוספת ירקות שהיו אנשים זורקים. מה שנמצא טוב, היו משתמשים בחמין ומה שלא במצב טוב, הייתה הילדה הולכת ומוכרת לאנשים שיש להם בעלי חיים. עצם המכירה של הילדה, היתה בה סכנה. כיוון שבחוק ברוסי אסור היה על ילד פחות מגיל שש עשרה לעסוק במסחר, עד שפעם נתפסה הילדה והצליחה אימה לשחרר אותה בבכיות ותחנונים. פעם אחת, תוך כדי שחיפשה הילדה באשפה, עברו מספר נערים והתחילו להשפיל אותה, לזרוק עליה דברים. הילדה התביישה מאוד, חזרה לביתה ואמרה לאימה: 'אני יותר לא הולכת לחפש אוכל!' אמרה לה אימה, תבייני שהאנשים שמגיעים אלינו לבית אין להם אפילו כוס מים חמים ויודעים דברי הגמרא, שאין בית מקדש, שולחנו של אדם מכפר עליו. אשאל אותך שאלה ביתי, אם היה אומר לך הקב"ה שתיביאי לו קרבן ולא מבעלי חיים, אלא תפוי"א וגזר, היית מביאה? שווה להתבזות בעבור הקרבת קרבן להשם. המילים חדרו ללב של הילדה ולמחרת חזרה לחפש בפחים והיתה מתאמצת בעבור האנשים שהיו מגיעים לאכול על שולחנם. אמרה לה אימה, אם יישאלו אותנו בעולם הבא אילו מצוות קיימתן? אני אומר שאיני יודעת להגיד אבל אבקש שביאי את השולחן שהוא יספר. המצוות שנתן לנו הבורא, מעידים על קשר עמוק בין הנותן והמקבל.

עוד נבין את עומק עניין הקרבנות. אומר **הילקוט שמעוני** (תהילים, רמז, תשמז): "למנצח על שושנים לבני קרח- משל למה הדבר דומה, למלך שנכנס למדינה ובאו בני המדינה לעטרו בעטרה של זהב מקובעת באבנים טובות ומרגליות ויצאו ואמרו להם, אין המלך מבקש של זהב, אם יש כאן של שושנים שמחו בני המדינה. כך היו בני קרח ועדתו אומרים, מבקש הקב"ה מחתות של זהב. אמר הקב"ה, למה לי של זהב? לי הכסף ולי הזהב ואפילו קטרת למה לי? קטרת תועבה היא לי. ומה אני מבקש? שושנים. אמרו בני קרח, אנו שושנים. אמר הקב"ה, נצחתם, למנצח על שושנים". למלך יש מלא זהב וכסף באוצרותיו, הוא אינו מעוניין בעוד עטרה של זהב, הוא רוצה עומק והערכה בנתינה ומעדיף שושנים. הקב"ה לא צריך כסף וזהב ואפילו לא קטורת, הוא רוצה את פנימיות האדם. **ממשיך המדרש** ואומר: "כל העושה תשובה מעבירה שבידו, הקב"ה מוסיף וקורא לו שם חביב. בוא וראה בבני קרח, עד שלא עשו תשובה לא נקראו שושנים וידידים. משעשו תשובה, נקראו שושנים וידידים שנאמר: על שושנים וגוי משכיל שיר ידידות. וכן דוד, עד שלא עשה תשובה, לא נכתב באיסטריטיא של מעלה. משעשה תשובה, נכתב באיסטריטיא של מעלה ונקרא עבד שנאמר: למנצח לעבד ה' לדוד."

פירוש הדברים, אם יקבל אדם זר פרחים ואותו אדם מעולם לא ראה זר פרחים ואינו יודע מהו אותו זר. יתכן שיבוא לטעום אותו ויבחין שאינו לאכילה אבל יבין שהדבר מסמל משהו עמוק. כן הדבר כאשר נותן אדם נשיקה, עלול הדבר להתפרש כדבר מזלזל, אבל יש בדבר זה- סמל שלמות הדבקות.

אומר **הרמב"ן**, שכאשר מקריב אדם קרבן והוא מרגיש שהקריב את נפשו להשם, אין מתנה עמוקה יותר מהבאת הקרבן. זה שאמר המדרש בטנך ערמת חיטים ולב התורה זה הקרבנות. אומר הבן איש חי: כתוב, אדם כי יקריב מכם קרבן ולא כתוב אדם מכם כי יקריב קרבן. מה הכוונה? אמר אדם כי יקריב, שצריך לבוא ממך מהחלק שלך בפנימיות שלך, אחרת אם אתה רוצה לסמן וי, אומר הקב"ה, למה לי רוב זבחיכם. הקב"ה אינו זקוק לקרבנות ואפילו לא לקטורת, הוא רוצה שנתפוס את עומק פנימיות הקשר איתו. היום אנו מבינים שעיקר הדבר הוא בלימוד התורה, זו מהות האדם היהודי המחויב לעסוק בתורה ומשם הביטוי הכי חזק לקשר שלנו עם הבורא.

פעמים שאדם מגיע לשיעור וכוחותיו לא עומדים לו והוא נרדם, אפילו משתדל לעמוד והדבר לא עולה בידו. יש אחד שעומד מהצד ואומר, לא מתבייש איך הוא נרדם לרב מול הפנים. אבל האמת היא, שזה הדבר כמו קרבן להשם והכי רצוי לפניו. הקב"ה מחפש את המאמץ שעושה האדם ולא רק את ההצלחה.

כאשר אדם מביא קרבן עולה, דם הקרבן היה נזרק תחת חוט הסיקרא ואילו בחטאת מעל לחוט. עני שהיה מביא יונה לחטאת ועולה, את דם החטאת היו זורקים תחת החוט ודם העולה מעל החוט קרוב לקצה המזבח. העני מתאמץ והקב"ה מחפש את הנפש שלו ורוצה אותה קרוב אליו. רש"י אומר, שאין יותר מאוס מיונה, אבל הקב"ה אומר עליה אישה ריח ניחוח, כיוון שישי בדבר קשר עמוק עם הבורא.

לכן, יש מציאות שיש אדם יושב במשך היום בישיבה ולומד ואחד אחר שלאחר יום עבודה מתאמץ להרים את עצמו ללכת לשיעור ולא להירדם ומעלתו גדולה יותר מאותו אחד שלמד כל היום כיוון שהוא מתאמץ יותר על השיעור ואת המאמץ הקב"ה מחפש.

אם כן, הקב"ה לא פתר אותנו בשבע מצוות, אלא נתן לנו חיבור אין סופי לקשר עימו, עלינו רק להעמיק בדבר. לא סתם הקרבנות הם לב התורה (באמצע) והיום שאין קרבנות ניתן להתחבר להשם רק ע"י התפילה ולימוד התורה ולא דומה תפילה אחת לחברתה. פעמים שאדם עמל ומתאמץ ואז מרגיש התעלות בתפילה.

ידוע המעשה באגריפס המלך, שביקש מהכהן שיוס שלם יקריב רק את הקרבנות שלו ולא של אף אחד אחר. הכהן ביצע את בקשת המלך והיה דוחה את כל מי שהגיע אליו. בסוף היום הגיע אליו עני עם שתי יונים וגם אותו דחה הכהן. אמר העני, במשך עשרים שנה אני צד כל יום ארבע יונים, שתיים אני מקריב להשם ושתיים אוכלים אני ומשפחתי ואם אין אתה מקריב אותם, אתה מקפח פרנסתי. נכנסו הדברים ללב הכהן והקריבם בחשאי. כלילה באו בחלום לאגריפס ואמרו לו, שתי יונים הקדימו אלך פרים שלך. בבוקר קרא אגריפס לכהן לברר פשר החלום, סיפר לו הכהן בחשש את אשר אירע והודיעו אגריפס שטוב עשה.

עומק המצווה, נפש כי תקריב. מה אדם חושב מראש בקיום המצווה, עליו לשמוח בקיום המצוות ועבודת השם, כיוון שעושה את רצון הבורא. לכן הרבה לנו הקב"ה מצוות, שנוכה להתחבר אליו, בניגוד לשאר האומות.

אנו עומדים בסמוך לליל הסדר והדבר מצריך הכנה. מספר הרב זילברשטיין, שבעודו ילד שמע את האדמור מוויז'ניץ דורש בחודש שבט ואומר: בעוד חודשיים ליל הסדר ואני איני מוכן ודבר זה השפיע עליו לכל חיו. ליל הסדר יש בו הארה גדולה מאוד ובלילה זה יש לנו אפשרות להתחבר לבורא ברוך הוא ועל מנת שלא נפסיד את האורות הגדולים הללו והחיבור להשם, עלינו לעשות הכנה. עלינו להתבונן במצוות ולפתוח את השכל, שלא נחיה כאן חלילה כמו בהמות.

יהי רצון שנוכה להתאמץ ולשמוח בעבודת השם והמצוות ונרגיש עצמנו מקושרים לבורא בתפילה ובמצוות.